

Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro informacinis leidinys 2007 m. rugsėjis. Nr. 5

Skirtas:

- savivaldybėms
- teisėsaugos institucijoms

Leidžiamas vykdam Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos, patvirtintos LR Seimo 2003 03 20 nutarimu Nr. IX-1383, 2007-2009 metų įgyvendinimo priemonių planą

Šiame numeryje:

- Nusikalstamumo prevencijos projektai Lietuvoje
- Kampanija „Nebūk šešėlyje“ – nebūkime abejingi mūsų ir mūsų vaikų saugiai ateičiai
- Teisingumo ministro taurės „Garbės žaidimas“ futbolo turnyras

Nusikalstamumo prevencijos projektai Lietuvoje

2007 m. gegužės 28 d. Vidaus reikalų ministerijoje vyko Nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektų konkurso apdovanojimų įteikimo ceremonija. Keturių geriausių projektų autoriai buvo apdovanoti.

Vidaus reikalų ministro padėkos raštus ir apdovanojimus gavo:

- Kėdainių rajono policijos komisariatas už projektą [„Savojo kelio beieškant“](#);
- Lietuvos šaulių sąjungos Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės 10-oji Kėdainių jaunųjų šaulių kuopa už projektą [„Mes planuojam – mes padarysim“](#);
- Raseinių rajono Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazija už projektą [„Kino gurmanų klubas“](#);
- VšĮ „Menų ir mokymo namai“ už projektą [„Forumo teatro nusikalstamumo prevencijoje“](#).

Konkurse buvo kviečiama teikti vertinimui 2006 metais vykdytus projektus. Tai turėjo būti nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektai, atitinkantys konkurso nuostatų nustatytus reikalavimus bei Vidaus reikalų ministerijos paskelbtas temas:

- jaunimo iniciatyvos vaikų ir jaunimo nusikaltimų prevencijos bei vaikų saugumo didinimo srityse;
- smurto viešosiose vietose prevencija;
- turtinių nusikalstamų veikų prevencija.

Temos buvo parinktos atsižvelgus į 2006 m. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos sociologinės apklausos rezultatus.

Iš viso buvo gautos 47 paraiškos dalyvauti konkurse, deja, tik 23 projektai atitiko konkurso nuostatų reikalavimus ir paskelbtas konkurso temas. Palyginus su praėjusiais metais, projektų skaičius gerokai sumažėjo. 2006 metais buvo gauta 118 projektų, o vertinimo kriterijus atitiko 76. Tokių ryškių projektų skaičiaus sumažėjimą, matyt, nulėmė ne tik tematikos apribojimas. Ir praėjusiais, ir šiais metais pačią didžiausią projektų dalį sudarė projektai, skirti nepilnamečių užimtumui ir socialinei integracijai: 2006 m. – 91%, 2007 m. – 91%. Gal projektų rengėjai, nesitikėdami gauti piniginių apdovanojimų, nepateikė projektų aprašymų konkursui? O gal yra kitų priežasčių?

Kyla minčių, kad informacija apie konkursą pasiekė ne visus norinčius ir galinčius dalyvauti. Tačiau Vidaus reikalų ministerija tikrai pasistengė, kad informacija pasiektų adresatus. Apie konkursą buvo informuoti: Savivaldybių asociacija, Pilietinių iniciatyvų centras, Nevyriausybinė organizacijų informacijos ir paramos centras, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir kitos organizacijos. Informacijos lyg ir neturėjo pritrūkti.

Situacija atrodo dar keistesnė, kai išsiaiškini keltą skaičių, atspindinčių nusikaltimų prevencijos projektinę veiklą Lietuvoje. Įvairiose valstybinėse institucijose per 2006 m. skelbtuose nusikaltimų prevencijos ir susijusios tematikos konkursuose buvo finansuota ne mažiau 1500 projektų, o bendra jų biudžeto suma siekė beveik 12 milijonų litų. Vien Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomoje „Vaikų ir jaunimo socializacijos programoje“ dalyvavo 170 tūkstančių vaikų.

O gal neturėtų būti keista, kad konkurso vertinimui pateikiama tiek mažai projektų? Juk daugelis jų vykdomi vos kelias dienas, o veikla apsiriboja dviem, trim paskaitom apie rūkymo ir narkotikų žalą, susitikimu su apylinkės inspektoriumi ir ekskursija prie jūros, į kiną ar zoologijos sodą, piešinių parodos organizavimu ar sporto varžybomis. To negalima teigti apie absoliučiai visus projektus, bet su tokia realybe teko susidurti skaitant ir vertinant Vidaus reikalų ministerijos organizuoto Nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos projektų konkurso projektų aprašymus 2006 ir 2007 metais.

Lietuvoje beveik nefinansuojami tiesioginiai konkrečių nusikalstamų veikų prevencijos projektai. Didžioji pinigų dalis skiriama tik iš dalies su nusikaltimų prevencija susijusiems projektams, labiau socialinės paskirties. Tai lemia finansavimo skyrimas per Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Jaunimo reikalų departamentą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (buvusią Valstybinę jaunimo reikalų tarybą), Švietimo ir mokslo ministeriją. Šių įstaigų veikla yra socialinės pakraipos. Tiesioginė nusikalstamumo prevencija niekada nebuvo jų tikslas.

Nusikaltimų prevencijos projektų finansavimo konkursus skelbia ir Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. 2006 metais organizuoti du konkursai: „Saugūs ir sveiki mokykloje“ bei „Atrakinės ir tikslinės psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos konkursas“. Pirmasis vykdomas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos koordinuojamą Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2005-2007 metų programą, todėl irgi nėra tiesiogiai nukreiptas prieš nusikalstamas veikas.

Taigi nusikalstamumo prevencija vyksta, vykdoma daugybė projektų, skiriamos didelės lėšos, o rezultatas yra nepastebimas. Didžiausias dėmesys skiriamas socializacijos ir užimtumo problemoms. Bet jų sprendimas yra tik vienas iš uždavinių, siekiant mažinti nusikalstamumą. Peršasi išvada, kad reikėtų ir konkrečių nusikalstamų veikų rūšių projektų finansavimo. Kitaip nesulauksime platesnės prieš nusikalstamumą nukreiptos veiklos, o prevencija bus suprantama kaip piešinių konkurso organizavimas ar nuėjimas į kiną.

Evaldas Visockas

Kampanija „Nebūk šešėlyje“ – nebūkime abejingi mūsų ir mūsų vaikų saugiai ateičiai

Mes visi norime gyventi saugiai. Psichologai teigia, kad noras būti saugiam – vienas iš būtinų žmogaus poreikių. Žmogus, visuomenė ir saugumas yra neatsiejami vienas nuo kito – vienas kitą kuria, vienas kitą užtikrina. O vaikai ir paaugliai yra pati jautriausia ir pati imliausia visuomenės dalis. Jų asmenybės vystymosi etape įvairūs faktoriai juos pakreipia viena ar kita linkme. Dažnai pirmasis nepilnamečių padarytas teisės pažeidimas yra sąlygotas smalsumo, draugų įtakos ar atsakomybės jausmo nebuvimo. To ir pakanka, kad būtų susilaukta neigiamo visuomenės nusistatymo ir priešiško, paskatinant vadinamąją kriminalinę karjerą ir tarytum nustumiant juos į "šešėlį".

Nusikaltimus ir kitus teisės pažeidimus padariusių vaikų ir jaunimo elgesio korekcija bei nusikalstamumo prevencija neįmanoma be asmens pilietiškumo ugdymo, švietimo, nusikalstamų įpročių mažinimo, ištraukimo į kultūrinę ir sportinę veiklą bei darbinį gyvenimą. Tik aktyvi ir geranoriška visuomenės veikla gali mažinti polinkį nusikalsti. Pokyčiams būtinas nuoseklumas. Vien naujų teisės aktų išleidimas ar nepilnamečių justicijos sistemos personalo gebėjimų didinimas nepakeis situacijos. Reikia, kad keistųsi visos visuomenės supratimas apie nusikaltusį vaiką. Turi būti suvokiama, kad vaikas yra klystanti, besiformuojanti jauna asmenybė, kurią dar galima pakreipti tiek gerąja, tiek blogąja linkme. Abejingumas esamai situacijai nėra išeitis, jis skatina tik dar didesnę nusikalstamumą.

Informacija ir švietimas šiandieniniame pasaulyje turi didelę įtaką. Tikslingai tai panaudojant galima formuoti ar paveikti visuomenės požiūrį į esamas problemas, skatinti neabejingumą ir aktyvumą. Asmens, kaip bendruomenės nario, suvokimo ugdymas, aktyvus dalyvavimas visuomenės veikloje padėtų šalinti ir atskirties apraiškas bei neleistų plisti nepilnamečių nusikalstamumui. Todėl Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras organizuoja nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos kampaniją „Nebūk šešėlyje“. Jos tikslas – visų visuomenės narių neabejingumo esamai problemai didinimas, aktyvumo skatinimas, taip prisidedant prie nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos.

Specialieji kampanijos tikslai:

- atkreipti visuomenės dėmesį į nepilnamečių nusikalstamumo problemą ir paskatinti savo veiksmais prisidėti prie problemos mažinimo bei tolerancijos jaunam žmogui didinimo;
- skatinti jaunimo savimonę, atsakomybę ir bendrumo jausmą, neabejingą požiūrį į nusikalstamumą;
- aktyvinti jaunimo veiklą pagal principą „jaunimas – jaunimui“ – propaguoti moksleivių dalyvavimą visuomenei aktualių problemų sprendime, prevencinėje veikloje;
- skatinti atsakingas valstybės institucijas bei nepilnamečių justicijos sistemos darbuotojus atsisakyti klaidingų stereotipų;
- jaunimo interesams atstovaujančių institucijų veiklos efektyvinimas ir jų tinklo plėtojimas.

Šešėlio motyvas kampanijos šūkyje naudojamas kaip visų galimų neigiamų savybių simbolis. Šūkio „Nebūk šešėlyje“ daugiaprasmiškumas sudaro galimybę jį naudoti skirtingomis prasmėmis skirtingoms tikslinėms grupėms. Galima išskirti tris tikslines grupes, kurioms skirta ši kampanija:

- Jaunimas. Informacine kampanija stengiamasi pasiekti kuo daugiau jaunų žmonių: tiek jau padariusius teisės pažeidimus nepilnamečius, tiek potencialiai linkusius daryti teisės pažeidimus, tiek aktyvų, galintį prevencine veikla užsiimti jaunimą. Nepilnamečio buvimas šešėlyje – potenciali kriminalinės veiklos rizika;
- Visuomenė. Jos buvimas šešėlyje – tai abejingumas;
- Nepilnamečių justicijos sistemos darbuotojai - teisėsaugos institucijų,

švietimo, socialiniai darbuotojai, pataisos inspekcijų pareigūnai ir kiti, kuriems jų darbinėje veikloje tenka susidurti su jaunimu, ypač linkusiu nusikalsti. Jų buvimas šešėlyje reiškia pasyvumą, nenorą keisti susidariusios situacijos.

Kampanijos veiksmai apima socialinę reklamą per televiziją, lauko reklamą, plakatus - taip siekiama informuoti visuomenę apie problemą, atkreipti visuomenės dėmesį, skatinti aktyvumą.

Siekdamas į kampaniją įtraukti jaunimą Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, bendradarbiaudamas su Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos mokyklose inicijuoja diskusijas, informacinius seminarus jaunimo nusikalstamumo prevencijos temomis, kuriuose dalyvauja ir aktyvus, ir pasyvus jaunimas. Taip pat, kad būtų labiau išsąmoninti kampanijos tikslai, apie kampaniją informuoja mokyklose platinama atributika su „Nebūk šešėlyje“ simbolika - silikoninės apyrankės, snapeliai, ženkliukai, skarelės, balionai, žibintuvėliai. Planuojama internetiniame kampanijos puslapyje skelbti informaciją apie nepilnamečių nusikalstamumo tendencijas, priežastis ir pasekmes, naudingus kontaktus ieškantiems pagalbos, taip pat būdus, kaip kiekvienas savo veiksmais galime prisidėti prie šių problemų mažinimo.

Ieva Česnaitytė

Teisingumo ministro taurės „Garbės žaidimas“ futbolo turnyras

2007 m. birželio 23 d. Vilniuje aštuntą kartą Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras ir Lietuvos gatvės vaikų futbolo federacija [surengė vaikų futbolo turnyrą Teisingumo ministro taurėi „Garbės žaidimas“ laimėti.](#)

Futbolo turnyro tikslas – vykdant Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos nacionalinę programą propaguoti sveiką gyvenimą, ieškoti jaunų talentų.

Turnyro nugalėtojai buvo apdovanoti Teisingumo ministro taurėmis, Lietuvos gatvės vaikų futbolo federacijos medaliais, kitais specialiais prizais.

Darius Dovidaitis